

Maria Janssen

De eeuw van mijn moeder



Uitgeverij Aspekt

Voor Anneke en Pieter,
Joris, Tijmen, Floor en Simon,
hun generatiegenoten en nazaten

*De wereld verandert zo snel
dat het nabije verleden
vergeten en onbegrepen
wegglijdt in de tijd.
mj*

Inhoud

DEEL I: 1900-1940	13
Een verzuilde samenleving	
1 Een familie van arbeiders	15
Een koninklijk huwelijk	15
Met de trekschuit naar Den Haag	19
Dienstbode en metselaar	29
Een volksschool in Den Haag:	50
Jan Ligthart	
De Eerste Wereldoorlog	73
Vrouwen naar de stembus	117
2 Beurtvaart	137
Inleiding	137
Scheveningen, een dorp aan de zee	145
2015: Een bezoek aan Meerkerk	149
De Schilderswijk in Den Haag	157
Bakkersknecht	169

	Voor- en tegenspoed	183
	De havens in Rotterdam	190
	Chief Whip op ieders lip	196
3	Kleinhandel	209
	Handelingsonbekwaam	209
	Scheveningen, Duindorp	224
	Zelfstandig winkelier en winkelierster	249
	De crisis	256
	Bedevaart naar Banneux	292
	Nederland Waakzaam	307
	Mobilisatie	322
	De slag om de residentie	344
	Rotterdam 1940	368
	DEEL II: 1945-1960	371
	Nederland na de Tweede Wereldoorlog	
4	Wederopbouw	373
	Terugkeer uit krijgsgevangenschap	373
	Emigratie naar Zuid-Afrika	408
	Handel in antiek, curiosa en gebruikte goederen	442
	2016: Interneringskamp Duindorp	470
	Bleekneusjes	485

	Gezondheidskolonie Overbunde	494
	Het leven in Duindorp	507
5	Emigratie	529
	Zoek uw toekomst in grotere gebieden	529
	Medical reasons	551
6	De jaren vijftig	581
	2016: Over Rooms-Katholieke internaten	581
	De vlucht uit het internaat	606
	De watersnoodramp	623
	29 maart 1953	641
	2016: Vijfentwintig vierkante meter	646
	Gepoetste schoenen en gekamde haren	651
	Comparante Janssen	701
	Deel III: 1960-1980	717
	Mijn jaren zestig	
7	Een generatieconflict	719
	Inleiding	719
	De opkomst van een jongerencultuur	726
	De kweekschool: een bolwerk van (on)zekerheden	768
	Het tweede net op de televisie	809

8	Feministe	830
	Cornelia Johanna Cornelia	830
	Dolle Mina	852
	De bloei van het leven	860
	Marie word wijzer	883
	Moeders komen altijd terug	918
	DEEL IV: 1980-2006	923
	Op weg naar het millennium	
9	De jaren tachtig	924
	Stop de neutronenbom	924
	No-nonsense kabinetten en privatiseringsverdriet	934
	Naar een multiculturele samenleving	943
	Over Popie Jopie en de digitale snelweg	963
10	Koninkrijk der Nederlanden	978
	Aversie tegen het Nederlands	978
	The Golden Rock	1002
	Beneden de Wind	1013
	Breekbare banden	1029
11	2000 tot heden	1048
	Een eeuw	1048

Feest voor honderdjarige Corrie Janssen-Kerkhof	1051
Vannacht was je vader hier	1057

DEEL I

1900-1940

EEN VERZUILDE SAMENLEVING



Een familie van arbeiders

Een koninklijk huwelijk

Een ijskoude dag: 7 februari 1901. Maar toch waren er in Den Haag duizenden mensen op de been. Van heinde en ver waren ze gekomen, per trein, fiets, boot en een enkeling zelfs per automobiel. De jonge koningin Wilhelmina zou in het huwelijk treden met Hertog Hendrik van Mecklenburg. Het burgerlijk huwelijk was om half twaalf voltrokken op paleis Noordeinde en van daar zou het paar in de Gouden Koets naar de Grote Kerk vertrekken, waar de kerkelijke inzegening zou plaatsvinden. En ook die Gouden Koets was een publiekstrekker! Nadat dit bijzondere rijtuig drie jaar eerder aan de vorstin geschonken was bij haar inhuldiging, zou dit nu voor het eerst dienst doen.

Rijen dik stonden de mensen opgesteld om toch maar iets van de pracht en praal te kunnen opvangen. De route was versierd met erebogen en gevelversieringen.

Op het Lange Voorhout stond de eenentwintigjarige Maarten Kerkhof met aan zijn hand zijn achtjarig broertje Kobus. Maarten liep langs de rij op en neer, om te zien of er ergens een opening was, waardoor hij dichterbij het schouwspel zou kunnen komen.

‘Maarten, ik zie niks,’ dreinde Kobus half-huilend.

Maar een goede plek was niet te vinden. Waar de rij het minst dik was, bleef Maarten staan, nam z’n broertje voor zich en probeerde al duwend een beetje naar voren te komen. Kobus zag zich omringd door ritselende rokken en dikke broekspijpen.

‘Maarten, zie niks,’ zei hij gesmoord.

Maarten liet zijn broertje los, sloeg zijn ene hand om zijn middel, legde zijn andere hand tegen zijn voorhoofd, draaide met zijn ogen, sloeg dubbel en maakte kokhalzende geluiden. De mensen, die voor hem stonden